

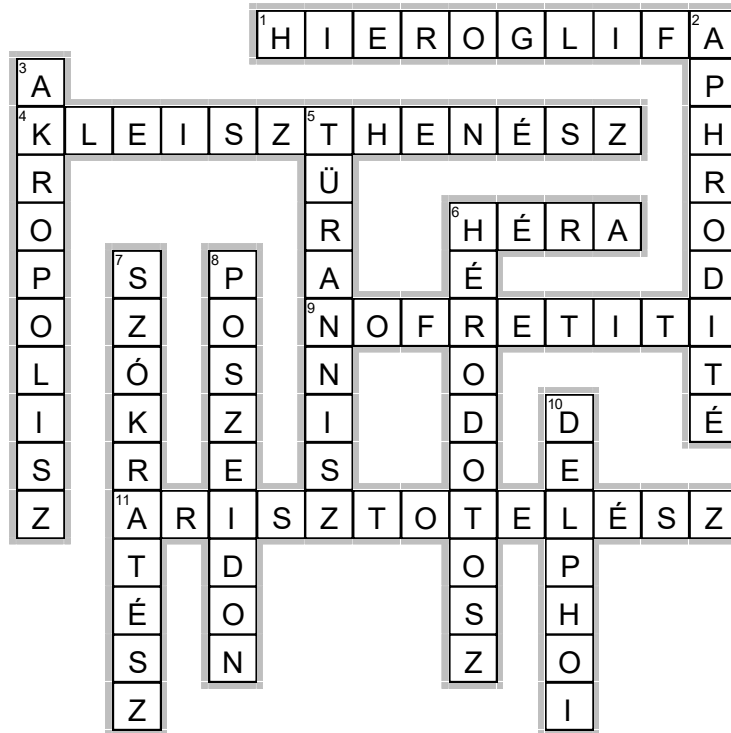
Értékelési útmutató

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ábécé kisbetűivel jelöltük (kivétel a keresztrejtvény). Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó (1 pont), illetve a tanuló nem oldotta meg, hiányos, vagyis az item megoldása nem jó (0 pont). Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen az értékelési útmutatóban megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint az igazolható jó válasz is pontot ér.

Ha egy feladat meghatározza a válasz elvárt elemeinek számát, és a tanuló ennél többet jelöl meg, akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni. Ha a tanuló az összes válaszlehetőséget megjelöli, nem kaphat pontot.

1. feladat

12 pont

EclipseCrossword.com

2. feladat

9 pont

- ókor
- Spárta
- Athén
- Trója
- Olümposz
- Olümpia
- trójai háború
- B
- Dodona

Csak a helyesen bekarikázott betű fogadható el.

3. feladat**11 pont**

- a) C) Csak a helyesen bekarikázott betű fogadható el.
 b) A) Csak a helyesen bekarikázott betű fogadható el.
 c) A) Csak a helyesen bekarikázott betű fogadható el.
 d) 196. és 197. Mindkettő válasz kell a ponthoz, pontmegosztás nincs.
 e) adósrabszolgák/adósrabszolgaság
 f)-h) halálbüntetés, testi büntetés (pl. csonkítás, végtagtörés, vakítás), vagyoni kárrendezés, esetleg adósrabszolgaság
Más szakszó/kifejezés is elfogadható, ha a szövegrészlet alapján helyes. Hármat kell megnevezni. 1 megoldás 1 pont.
 i) H Csak a betűjelek használata helyes az i)-k) itemek esetében.
 j) I
 k) H

4. feladat**6 pont**

Változások/intézkedések	katonai	gazdasági	politikai	társadalmi
a) Athén vezetésével megalakul a déloszi szövetség.	X			
b) Az Akropolisz felépítése Athénban.	X			
c) Szolón időszakában a vérségi alapról a vagyonra helyezték a hangsúlyt, így a 4 réteg elkülönül.				X
d) Az athéni népgyűlésen 18–25 ezer polgárjoggal rendelkező ember is megjelenhetett.			X	
e) Jelentős megrendelésekkel támogatták az építészetet Athénban.		X		
f) Bevezették Athénban a cserépszavazást.			X	

5. feladat**14 pont**

- a) 2. Újbirodalom
 b) X IV. Amenhotep
 c) 1. Amarna
 d) X hettita
 e) 2. a filiszteusokról
 f) X arany és gabona
 g) 2. Kr. e. 525
 h) X emlékoszlop
 i) 2. Salamon
 j) 2. Tóra
 k) 1. a frigylárában
 l) X a perzsa
 m) 1. Fönícia
 n) 2. egy sem

Csak a helyesen bekarikázott szám vagy X jel fogadható el.

6. feladat**8 pont**

Állítás	Igaz	Hamis
a) Az ókori egyiptomiak hite szerint a fáraó halála után Hóruszá vált.	X	
b) Az örök élet titka Gilgames számára elérhetővé vált az eposzban.		X
c) Aphrodité és Vesta a szerelem, termékenység istene a mitológiában.		X
d) A Kr. e. 18. századra Jahve vált a zsidó törzsek szövetségének védelmező istenévé.		X
e) Jézus életéről az Ószövetségben az evangéliumok írnak, amelynek jelentése: örömhír.		X
f) A bárány áldozati állatként Jézus Krisztus jelképe lett.	X	
g) Az úrvacsora kellékei a kenyér és a bor, amelyek Jézus testének és vérének jelképei.	X	
h) A római császár meghívta a 325-ös niceai zsinatra az egymással ellenséges keresztény irányzatokat is.	X	

7. feladat**11 pont**

- a) totemizmus
b) despotikus vagy istenkirályság vagy korlátlan egyeduralom
c) Anubisz
d) Ré
e) Halottak (Könyve)
f) Ízisz
g) Ehnaton *Az ábra logikája alapján csak ez lehet a helyes válasz!*
h) a Nap vagy Napkorong
i) Aton
j) Kezekben végződő napsugarakat ábrázol.
k) Tutanhatonról Tutanhamonra változtatta a nevét. *vagy* A nevében Aton isten tisztelete helyet Amon kultuszát hirdette.

Minden tartalmilag helyes válasz elfogadható a j)-k) feladat esetében.

8. feladat**11 pont**

- a) Kr. e. 508 vagy i. e. 508 *Csak az évszám leírása hiányos válasz, nem elfogadható.*
b) Kleiszthenész
c) területi
d) arisztokrácia
e) népgyűlés vagy ekklészia
f) polgár
g) törvények
h) béke
i) tanács vagy ötszázak tanácsa
j) sorshúzás vagy sorsolás
k) phülé

9. feladat**8 pont**

- a) Poszeidon *Csak a görög istennevek fogadhatók el az a)-d) ítemek esetében.*
 b) Zeusz
 c) Pallasz Athéné vagy Athéné
 d) Arész
 e) bagoly; c) *Mindkettőt szükséges leírni a pontszerzéshez!*
 f) ló vagy lovak; a) *Mindkettőt szükséges leírni a pontszerzéshez!*
 g) delfin
 h) sas

10. feladat**10 pont**

Esszé

Az alábbi pontozást kell alkalmazni. **Figyelembe kell venni, hogy a tanulók az esszéírást még tanulják! Minden helyes válasz értékelendő a táblázat pontmegosztása alapján.**

Értékelési szempontok	Pontszám
Feladatmegértés	1
Tájékozódás térben és időben	1
Kommunikáció	1
Szaknyelv alkalmazása	1
Ismeretszerzés, a források használata és következtetések levonása	3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	3

Feladatmegértés

A tanuló a feladat utasításának megfelelően összefoglalja a zsidó állam megteremtéséhez vezető lépéseket és a zsidó nép egyistenhívő vallásának kialakulási folyamatát. Utal a versenyző a napi életet befolyásoló szokásokra/törvényekre! Egyéb kérdéseket legfeljebb a forrásokból következtetve érint. (1 pont)

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor az egész esszé 0 pontos.

Tájékozódás térben és időben

Az esszében megemlíti a tanuló: témája Kánaán/Izrael és Júda/Júdeá esetleg Palesztina történetéhez kapcsolódik (tér); A témát az ábra alapján a Kr. e. 12 – Kr. e. 6. századhoz kapcsolja vagy említhet konkrét évszámot is: pl. Dávid uralkodása (Kr. e. 1010 – Kr. e. 970); Salamon uralkodása Kr. e. 970 – Kr. e. 930); babiloni fogság időszaka (Kr. e. 6. század) (idő).

Az 1 pont akkor jár, ha minden szempontra (tér, idő) kitér.

Kommunikáció

Bekezdésekkel szerkesztett, logikus gondolatmenet, megfelelő a nyelvhelyesség, nincs durva helyesírási hiba. Legfeljebb 2-3 hiba lehet a helyesírásban. (1 pont)

Szaknyelv alkalmazása

A tanuló használja (az ábra alapján is) a témához tartozó konkrét és elvont fogalmakat (pl. állam, államszervezet, politeizmus, monoteizmus, Jahve, Biblia, Ószövetség, tízparancsolat, Tóra, deportálás, babiloni fogság, próféták stb.). (1 pont)

Legalább 4 fogalmat használ.

Ismeretszerzés, a forrás használata és következtetések levonása

A tanuló legalább 3 elemre utal a forrásokat használva a témához tartozóan (3 pont): pl.

- Az ábra alapján megállapíthatja, hogy a zsidó nép monoteista vallásának kialakulása hosszú folyamat eredménye volt.
- Az ábra alapján a zsidó bevándorlás időszakát a Kr. e. 12. századhoz (a szakirodalom alapján a Kr. e. 13. századhoz) kapcsolja.
- Uthalhat a zsidó nép küzdelmeire (pl. filiszteusokkal), miközben kialakult a zsidó állam a Kr. e. 11-10. századra Juda/Judea és Izrael egyesítése révén.

- A virágzó időszak után az állam kettébomlott, megnőtt az idegen befolyás és uralom (asszírok deportálása, a babiloni fogság időszaka). A nép elfordulását Jahvétől a próféták ellenezték.
- Fontos szerepe volt a zsidó vallásban a Jahve-kultusznak: eleinte elfogadták, hogy létezik más isten is, majd eltávolodtak a törvényektől, de a babiloni fogság időszakában végül megerősödött a hit, hogy Jahve az egyetlen isten, a mindenség ura.
- A szöveg alapján megállapítja, hogy zsidó nép életét a Biblia/Ószövetség befolyásolta, kialakultak a mindennapi élethez kapcsolódó szokások: pl. nem ehettek véres ételt, a szombat lesz az Úr napja, idősek/az Úr tisztelete.

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

A tanuló 3 elemre utal a témához tartozóan (3 pont): pl.

- Uthalhat a versenyző zsidó nép kettős eredetére (Ábrahám és Mózes bevonulására/Mezopotámia és Egyiptom felől érkeznek különböző időben/Kr. e. 2. évezredben).
- Rögzíti, hogy a zsidóság történetéről az Ószövetség ír, az Izrael elnevezés jelenti az országot és a népet is. A Jordán folyó és a Földközi-tenger partvidékét lakói nevezték Kánaánnak, az „Ígéret földjének.”
- Az állam kialakulásának folyamataként utalhat a filiszteusok elleni küzdelem összefogásra készítető szerepére (Sámson, Dávid, Góliát küzdelmeire), az Egyiptomból történő kivonulásra, Mózes tevékenységére, hatására, az országegyesítésre (Dávid) és Salamon (pl. a jeruzsálemi templom építése) időszakára.
- A zsidó nép életében meghatározó szerepe van a vallásnak: fokozatosan kialakul az egyetemessé váló istenfogalmuk, csak egyetlenegy Isten létezik (Jahve/Adonáj/Él/Elohim).
- Istennel szövetséget kötött a Biblia szerint a zsidó nép/Isten választott népe (jelképe a körülmetélés), ezt törvényekkel (Tóra) erősítették meg. Pl. A magatartási szabályokat meghatározza a két kőtábla, a tízparancsolat (pl. Az Úr napját szenteld meg! Ne ölj!), amit a frigylárában (a szövetség jelképe) őriztek a jeruzsálemi templomban.
- Említheti a prófétákat (pl. Illés, Jeremiás, Dániel) és szerepüket (pl. ápolják a hagyományt, a Talmudot).

Minden a témához tartozó helyes megoldás értékelhető!

Felhasznált irodalom a feladatoknál

1. feladat: Alkalmazás a keresztrejtvénynél: <https://www.eclipsecrossword.com/> (2024. 12. 11.)
2. feladat térképrészlet (az eredeti színes)
szerk. Pálinkás Mihály (2022): *Történelmi atlasz középiskolásoknak*. Oktatási Hivatal. 6. b) térkép
3. feladat szövege – Hammurapi törvényei (részletek)
Sulinet Tudásbázis: <https://bit.ly/2Ofysnn> (2024. 12. 11.)
7. feladat ábrája (az eredeti színes)
NKP Okostankönyv (9. évfolyam): https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020_b/lecke_02_006
(2024. 12. 11.)
8. feladat ábrája (az eredeti színes)
szerk. Pálinkás Mihály (2020): *Történelem 9*. Oktatási Hivatal, Budapest. (tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr. Szabados György) 18. oldal
8. feladat módosított szövegének alapja
NKP Okostankönyv (9. évfolyam): https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020_b/lecke_01_002
(2024. 12. 11.)
9. feladat képei (az eredeti színes)
 - a) Poszeidon: <https://www.lovasok.hu/lovasok-a-magyar-lovaskulturaert-program/magyar-lovaskultura/lovas-tortenelem/lovak-a-gorog-tortenelemben/> (2024. 12. 11.)
 - b) Zeus/Jupiter: https://hu.wikipedia.org/wiki/Zeusz#/media/F%C3%A1jl:Jupiter_J1a.jpg (2024. 12. 11.)
 - c) Pallasz Athénéé: szerk. Pálinkás Mihály (2020): *Történelem 9*. Oktatási Hivatal, Budapest. (tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr. Szabados György) 21. oldal
 - d) Arész: <https://epa.oszk.hu/00800/00804/00308/45003.html> (2024. 12. 11.)
 - e) bagoly: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020_b/lecke_02_006 (2024. 12. 11.)
 - f) lovak: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7d/Poseidon_sculpture_Copenhagen_2005.jpg
(2024. 12. 11.)
10. feladat (esszé)
Az ábra eredetileg színes:
szerk. Pálinkás Mihály (2020): *Történelem 9*. Oktatási Hivatal, Budapest. (tananyagfejlesztő: Száray Miklós, Dr. Szabados György) 55. oldal
A szövegrészlet származási helye NKP Okostankönyv (9. évfolyam):
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_02_006 (2024. 12. 11.)